

ЗАҢ КЕҢЕСТЕРІ

N&P Назханов
және Серіктестері

СҰРАҚ №96:

200-бап, 1-бөлім, ҚР Қылмыстық кодексі бойынша, яғни Автомобильді немесе өзге де көлік құралын жымқыру мақсатынсыз құқыққа сыйымсыз иеленіп алу (айдап кету) қылмыстық әрекеттің жазасы – айыппұл, қоғамдық жұмыстарға тарту, түзеу жұмыстары немесе 3 жылға дейін бас бостандығын шектеу немесе бас бостандығынан айыру.

200-бап, 2-бөлім, 1-тармақ, ҚР Қылмыстық кодексі бойынша, яғни Автомобильді немесе өзге де көлік құралын жымқыру мақсатынсыз құқыққа сыйымсыз иеленіп алу (айдап кету) адамдар тобының алдын ала сөз байласуымен - егер бұл әрекет алдын ала келісілген түрде жасалса, жазасы – айыппұл, қоғамдық жұмыстарға тарту, түзеу жұмыстары, бас бостандығынан айыру немесе 4 жылға дейін бас бостандығын шектеу немесе бас бостандығынан айыру. Айыпталушы өз кінәсін толық мойындап, өкініш білдірген жағдайда, жаза жеңілдетілуі мүмкін.

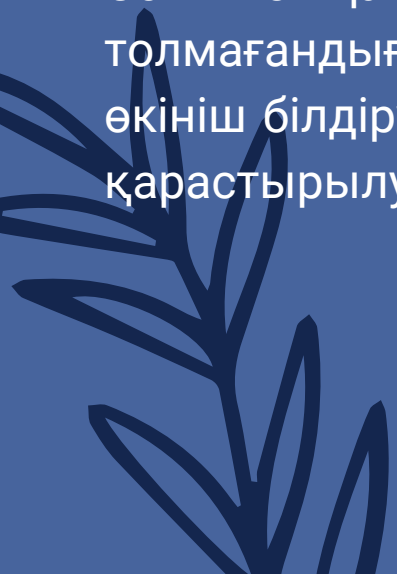

ЖАУАП:

ҚР ҚК 200-баптың 1-бөлігіне сәйкес, автомобильді немесе өзге де көлік құралын жымқыру мақсатынсыз құқыққа сыйымсыз иеленіп алу (айдап кету) жазасы мынадай болуы мүмкін: айыппұл, бір мың айлық есептік көрсеткішке дейін немесе түзету жұмыстары, сол мөлшерде немесе қоғамдық жұмыстарға тарту, 600 сағатқа дейін, немесе екі жылға дейін бас бостандығын шектеу, немесе сол мерзімге бас бостандығынан айыру.

Сол әрекет, егер ол алдын ала келісілген түрде топпен жасалса (200-баптың 2-бөлігі, 1-тармақ), мына жазаны қамтиды: айыппұл, үш мың айлық есептік көрсеткішке дейін немесе түзету жұмыстары, сол мөлшерде немесе қоғамдық жұмыстарға тарту, 1200 сағатқа дейін, немесе бес жылға дейін бас бостандығын шектеу, немесе сол мерзімге бас бостандығынан айыру.

Сонымен қатар, 53-бапқа сәйкес, кінәлі тұлғаның кәмелетке толмағандығы, қылмысын мойындауы және шын жүректен өкініш білдіруі, сотпен жазаны жеңілдететін жағдай ретінде қарастырылуы мүмкін.

СҰРАҚ №97:

Прокурордың қылмыстық істі тоқтату туралы қаулысына қай мерзімде шағымдануға болады? Бұл қай нормативтік актіде көрсетілген?

ЖАУАП:

ҚР ҚПК-нің 36-баптың 4-тармағына сәйкес, қылмыстық істің тоқтатылғаны туралы жәбірленуші хабардар етіледі, ол қылмыстық іс жүргізуді жүргізетін органның қаулысын жоғарғы сотқа немесе жоғарғы прокурорға шағымдануға құқылы.

ҚР ҚПК-нің 102-бабына сәйкес, тергеушінің, анықтаушының, прокурордың, судьяның немесе соттың іс-әрекеттері мен шешімдеріне шағымдар алдын ала тергеу және сот талқылауы барысында барлық уақытта берілсе болады. Қылмыстық істі тоқтату туралы шешімге алдын ала тергеу кезеңінде шағым бір жыл ішінде қылмыстық қудалау органының немесе прокурордың оны бекітуі арқылы берілуі мүмкін.

СҰРАҚ №98:

2024 жылдың 21 тамызында мен жол апатына қатыстым. Тергеу материалдары мен сарапшының қорытындысынан менің әрекетімде ҚР ҚК 269-бабының 1-бөлігі бойынша қылмыс құрамы болмағаны анықталды және ҚР Жол қозғалысы ережелерін бұзу да анықталған жоқ. Алайда, ҚР Азаматтық кодексінің 931-бабы бойынша материалдық шығын менің есебімнен өндірілетіні көрсетілген, себебі мен көлікпен соқтығыспас бұрын апаттан қашып шықтым және Рено мен Мазда көліктерімен соқтығысуға себеп болдым. Мәселе мынада, бір жыл және бес ай өткен соң Рено көлігі сақтандырылған сақтандыру компаниясы хабарласып, 60%-дан астам сома төлеуді талап етті, бұл көліктің жалпы құнынан әлдеқайда көп (сақтандыру компаниясы соманы әдейі асырып бағалап, 500 МРП-тан артық етіп көрсетіп, істі қылмыстық іс ретінде тіркеуге тырысқан). Зақымдар бойынша бағалау жасалмады, мені ешкім шақырмады және ешқандай хабарлама болмады, тек жоғалып кетті. Менің әділ шешімге жету мүмкіндігім қандай? Өйткені іс бойынша мен жол апатын болдырмауға тырысқаным және өлім жағдайына апармауға тырысқаным, мен жол ережелерін бұзбағаным көрсетілген. Осыны сотта дәлел ретінде қолдануға бола ма? Сондай-ақ, төлемнің мөлшері тым жоғары және бәрі менің қатысуымсыз жүргізілгені туралы да айта аламын ба? Алдын ала рахмет. Қосымша: сол кезде мен сақтандырылмаған болатынмын, балалар, сол кезде көлікке жүгіріп шыққан, қазір аман-есен. Бірақ мен жол апатына ұшырау алдында, бала менің маневріме қарай жүргенде жанынан тигізіп алдым, балалар кенеттен қызыл жарықта көлікке жүгіріп шықты, сол жағынан Мазда келе жатты, мен маневр жасап соқтым, Мазда көлігін мен дереу жөндеп қойдым, ал Реноға сақтандыру компаниясы оларды өздері жөндейтінін айтты.

СҰРАҚ №99:

2024 жылғы 29 қаңтарда мен азамат Х-мен көлік құралын сату-сатып алу келісім-шартын жасастым, келісім-шартты рәсімдеу кезінде ол маған E-Gov порталынан көлікке қатысты құқықтық ауыртпалықтардың жоқ екендігі туралы анықтама ұсынды. Нотариус анықтаманы қарап, келісім-шартты ресімдеді. Екі аптадан кейін мен көлікті қайта тіркеу үшін мамандандырылған ЦОН-ға жүгіндім. ЦОН-да маған көліктің банкке кепілге қойылғаны және азамат Х ұсынған анықтаманың жақсы жасалған жалған құжат екендігі айтылды. Мен банкке жүгінгенде, көлікке 5 000 000 теңгеден астам несие бар екені белгілі болды. Қазіргі уақытта банк қызметкерлері маған көлікті олардың айып тұрағына тапсыруды талап етуде. Айтып кету керек, жоғарыда аталған көлік маған зақымдалған күйде сатып алынған еді. Мен жөндеуге шамамен 3 000 000 теңге жұмсадым. Егер мен көлікті өзіме ала алмасам, жұмсалған қаражатты кім төлеуге тиіс?

ЖАУАП:

Азамат X-тің әрекеттерінде алаяқтық (ҚК 190-бап) және құжаттарды жасанды жасау (ҚК 385-бап 1-тармағы) белгілері бар. Сізге полицияға оның қылмыстық жауапкершілікке тартылуы туралы өтініш беру қажет.

2017 жылғы 29 маусымдағы ҚР Жоғарғы Сотының № 6 нормативтік қаулысының 4-5 тармақтарына сәйкес, ұрлық кезінде жасанды құжаттарды қолдану – алдаудың бір түрі болып табылады, және жасанды ресми құжаттарды қолданумен жасалған алаяқтық толықтай алаяқтық құрамын қамтиды, ҚК 385-бап бойынша қосымша саралауды қажет етпейді. Егер адам құқықтар беретін немесе міндеттерден босататын құжатты жасанды жасаған болса, бұл ҚК 385-бап 1-тармағы және 190-бап бойынша қылмыстардың жиынтығы ретінде сараланады.

Алаяқтық меншік иесін немесе оның иеленушісін алдауға, жалған мәліметтерді беру немесе жасырын фактілерді көрсетпей, мүліктің заңдылығы туралы қате түсінік қалыптастыруға әкеп соғуы мүмкін.

Қылмыс объектісі X-ке көлік сатып алу үшін берілген ақша болады, ал жөндеу жұмыстарына жұмсалған қаражат құжаттармен расталуы тиіс. Бұл сома сатып алу құнымен бірге қылмыстық іс аясында талап-арызға қосылуы мүмкін. Көлік заттай дәлелдеме ретінде танылып, сізге сақтауға берілуі немесе айып тұрағына қойылуы мүмкін. Сіз көлікті оның тағдыры туралы мәселе шешілгенше пайдалануға болмайсыз.

СҰРАҚ №100:

Менің күйеуім 2023 жылдың 23 қазанынан бастап қамауда отыр (2018 жылы 192-баптың 2-бөлігі, 1,4-тармағы; 287-баптың 4-бөлігі бойынша бұрын сотталған, 2023 жылдың қаңтарында шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған). Ол ҚР КК 24-баптың 3-бөлігі, 191-баптың 2-бөлігі, 3-тармағы бойынша қылмыс жасағаны үшін кінәлі деп танылып, 5 жыл 6 айға сотталды, сонымен қатар 60-баптың 1-бөлігі бойынша жазасы қосылды, бірақ өтелмеген 1 жыл 6 ай қосылды, бұл жазаны максималды қауіпсіздік қылмыстық-атқару жүйесінің мекемесінде өтеу міндеті жүктелген.

ҚР Қылмыстық кодексінің (ҚР ҚК) өзгерістері мен реформаларына байланысты, ол жазаның жартысын өтегеннен кейін шартты түрде мерзімінен бұрын босатылуы мүмкін бе? Сонымен қатар, оның қол жеткізген ынталандырулары бар. Егер ол мүмкін болмаса, ол жазаны толық өтемеу үшін қандай мүмкіндіктерге ие бола алады?

ҚР ҚК 72-бапқа сәйкес, шартты түрде мерзімінен бұрын босатылуы үшін, жазаның үштен төрт бөлігі өтелгенде УДО туралы өтініш берілуі мүмкін. Егер ол толық өтелген зиянды өтеген болса және жазаны өтеу тәртібін бұзбаған жағдайда, ол УДО-ға үміт арта алады.

Сонымен қатар, ҚР ҚК 73-бабының 2-бөлігіне сәйкес, жазаның өтелмеген бөлігі орташа ауыр қылмыс үшін жазаның төрттен бірін, ауыр қылмыс үшін жазаның үштен бірін өтегеннен кейін жеңілдетілген жазамен ауыстырылуы мүмкін.

ЖАУАП:

72-бап, Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі (ҚР ҚК), сотталушы, егер сот оның толық жазасын өтей алмайтынын анықтаса, жазасын өтегеннен кейін шартты түрде мерзімінен бұрын босатылуы мүмкін. УДО толық өтелген зиянды өтеу және жазаны өтеу тәртібін бұзбау шарттарында мүмкін болады. УДО, жазаның үштен төрт бөлігі өтелгеннен кейін қолданылуы мүмкін (ҚР ҚК 72-баптың 3-бөлімі, 4-тармағы).

Егер шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған тұлға қасақана қылмыс жасаған болса, сот қосымша үкімдер бойынша жаза тағайындауы мүмкін (ҚР ҚК 72-баптың 7-бөлімі, 3-тармағы).

Сіздің күйеуіңіз 2023 жылдың 23 қазанынан бастап қамауға алынғаннан кейін 5 жыл 3 ай өткен соң УДО туралы өтініш бере алады, егер ол толық зиянды өтесе. Бұл мәселе ИУ әкімшілігінің өтініші негізінде сотта шешіледі.

Сонымен қатар, жазаның өтелмеген бөлігі қылмыстың орташа ауырлықта жасағаны үшін жазаның төрттен бір бөлігін өтегеннен кейін немесе ауыр қылмыс үшін жазаның үштен бір бөлігін өтегеннен кейін жеңіл жазамен ауыстырылуы мүмкін (ҚР ҚК 73-баптың 2-бөлігі).

Жазаның үштен бір бөлігі өтелгеннен кейін, толық зиянды өтеген жағдайда, жазаны айыппұлға ауыстыру туралы өтініш беруге болады. Айыппұлды ауыстыру кезінде оның мөлшері төрт күн абақтыда болу үшін бір айлық есептік көрсеткішпен есептеледі (ҚР ҚК 73-баптың 3-бөлігі).